

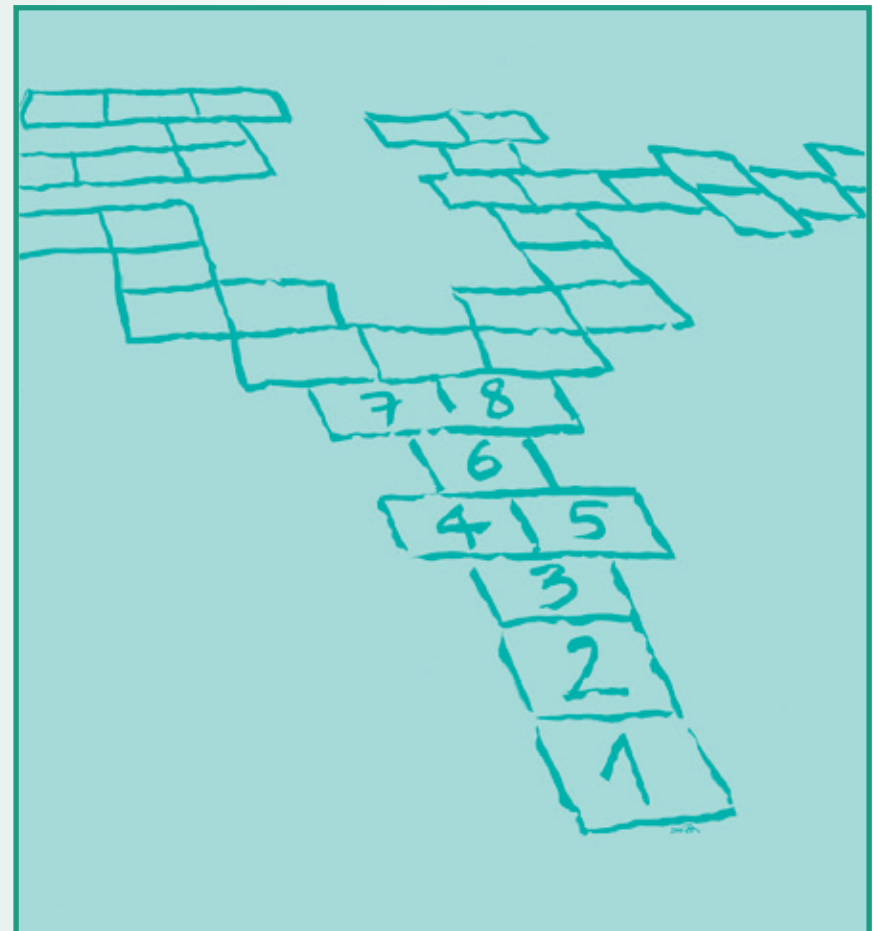
TANULÁS EGÉSZ ÉLETEN ÁT

SZKA_106_29

A modul szerzője: Nahalka István

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

6. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a A modul elején bemelegítés					
A	Az osztály közösen megbeszéli a „Meddig tanulnak az emberek?” kérdést. A tanulók elmondják, mit gondolnak erről, mikor szokás iskolába járni stb. A pedagógus aktívan részt vesz a beszélgetésben, igyekszik motiválni a tanulókat, illetve segít az előzetes tudás mozgósításában. Segít abban, hogy a tanulóknak tudatosuljon a magyar iskolarendszerben bejárható tipikus út is. 20 perc	Előzetes ismeretek előhívása és az érdeklődés felkeltése Figyelem	Frontális munka – irányított beszélgetés		P1 (Meddig tanulnak az emberek?)
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Adatfeldolgozás					
A	A tanulók az előzetesen összegyűjtött adatokat feldolgozzák, csoportmunka keretében táblázatot készítenek. A pedagógus a csoportokat instrukciókkal, szempontok adásával segíti, kérdéseikre választ ad. 15 perc	Információfeldolgozás Rendszerezőképesség Elemzőképesség	Csoportmunka – problémamegoldás, kutatás	Papír vagy előre elkészített táblázat, előzetesen gyűjtött információk	P2 (Az adatfeldolgozás módjai 1.)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	A tanulók az előzetesen összegyűjtött adatokat egyeztetetik, megbeszélik egymással. A pedagógus a táblára jegyzi az elhangzottakat, táblázatot készítve azokból. Aktívan részt vesz a munkában, a tanulókat szempontok adásával, kérdésekkel segíti, illetve válaszol a kérdéseikre. Végül összegzi az eredményeket. A tanulók lemásolják a táblázatot, vagy egyéni jegyzetet készítenek. 15 perc	Információfeldolgozás Rendszerező képesség Elemző képesség	Frontális munka – megbeszélés	Füzet, előzetesen gyűjtött információk	P3 (Az adatfeldolgozás módjai 2.) Tábla
II/b Az adatok értelmezése					
A	Az osztály az adatokat közösen értelmezi. A pozitív, a kíváncsiságot, a tervek megvalósítását demonstráló példákat kiemelik, megbeszélik. A tanulók megfogalmazzák az egész életen át tartó tanulás fogalmát, jelentőségét. 10 perc	Következtetés megfogalmazása Elemzőképesség Összefüggéskezelő- képesség Szóbeli kifejezőkészség	Frontális munka – beszélgetés		P4 (Az adatok elemzése)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Miért kell egész életen át tanulnunk?					
A	Három csoport alakul véletlenszerűen. A csoportok felkészülés után szituációs játékokat játszanak a leírt helyzetek alapján. 45 perc	Tapasztalatszerzés Kreativitás Empátia Önbizalom Kommunikáció	Csoportmunka – szituációs játék	D1 (A tanulás szükségessége)	P5 (A tanulás szükségessége)
II/d Korábban kiadott feladat					
A	A pedagógus otthoni feladatot ad: a tanulók Hogyan szoktam tanulni? címmel házi dolgozatot készítenek, amit később használni fognak a téma megismeréséhez. 5 perc	Házi feladat kiadása Fogalmazási készség Önfejlesztő-képesség Tudatosság	Frontális munka – tanári magyarázat	Füzet	P6 (Házi feladat: Hogyan szoktam tanulni?)
II/e Néhány dolgozat					
A	A pedagógus arra kéri a tanulókat, hogy néhány vállalkozó kedvű gyerek olvasson fel rövid részletet a házi feladatából, vagy foglalja össze röviden a dolgozat lényegét. A pedagógus segít megnevezni az említett tanulási módszereket, stratégiát. 15 perc	Következtetés megfogalmazása Önkifejezési készség Tudatosság	Frontális munka – kiselőadás		P7 (Dolgozatok)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	A pedagógus az elkészült házi feladatokból részleteket ad a tanulóknak. A tanulók hasonlóságokat keresnek a fogalmazásokban, és csoportokban megfogalmazzák tanulási módszereket, stratégiákat. 15 perc	Következtetés megfogalmazása Önkifejezési készség Tudatosság	Csoportmunka – megbeszélés		P7 (Dolgozatok)
II/f Jól tanult?					
A	A pedagógus ismerteti egy tanulási szituációt. A tanulók elképzelik a magolás jellegű tanulás következményeit, és csoportmunka keretei között végiggondolják a tanuló problémáit. 8 perc	Következtetés megfogalmazása Együttműködési készség Empátia Szóbeli kifejezőkészség	Csoportmunka – megbeszélés		P8 (Tanulási módszerek)
B	A tanulók olyan helyzeteket találnak ki, melyekben az előző feladatban összeszedett tanulási módszerek, stratégiák sikeresen vagy sikertelenül alkalmazhatóak. Ezeket a helyzeteket eljátsszák. 10 perc	Saját élmények és az eddig elhangzottak összekapcsolása Improvizációs készség Empátia Tudatosság	Csoportmunka – szituációs játék		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/g A csoportbeszámolók					
A	A csoportok szóvivőik útján beszámolnak egymásnak. Az osztály meghallgatja a csoportbeszámolókat, és megbeszélik az eredményt. 8 perc	Bemutatós Figyelem Kapcsolatkezelési képesség	Frontális munka – csoportbeszámolók, megbeszélés		P9 (Csoport- beszámolók)
B	A tanulók a jelenetek alapján megbeszélik, hogy miben rejlik annak a módszernek a sikeressége-sikerterelensége. 8 perc	Véleményalkotás Empátia Tudatosság	Frontális munka – megbeszélés		
II/h Lehet másképpen is					
A	A pedagógus elmagyarázza, hogy tanulni sokféleképpen lehet, és ismerteti néhány hatékony módszert. Megvilágítja, hogy a tanulás módja és az életen át tartó tanulás összefüggésben vannak egymással: az egyik segíti a másikat. A tanulók egy új elgondolással ismerkednek a tanulási folyamattal kapcsolatban. 8 perc	Véleményformálás Figyelem Ismeretszerző-képesség Tudatosság	Frontális munka – magyarázat		P10 (Másképp tanulni)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	A tanulók előveszik a héten kapott házi feladataikat. Csoportokban módszereket keresnek, ajánlanak azok elvégzéséhez, megtanulásához. 8 perc	Ismeretek felhasználása Figyelem Összefüggéskezelő-képesség Tudatosság	Csoport munka – megbeszélés		P11 (Hogyan tanuljak?)
III. ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Mit tanultunk?					
A	Mindenki felírja egy papírra egy mondatban, hogy mit tanult ebben a modulban, és a papírokat kiteszik a táblára. A pedagógus rendszerezi a cetliket, és bemutatja a főbb csoportokat. A tanulók megnézik a többiekét is. 13 perc	Önértékelés Önreflexió	Egyéni munka – értékelés Frontális munka – magyarázat	Kis papírlapok	P12 (Mit tanultunk?) Tábla

TANÁRI MELLÉKLET

P1 MEDDIG TANULNAK AZ EMBEREK?

A modul kezdetekor bemelegítésként kérdezzük meg a gyerekeket, hogy szerintük hány éves korukig tanulnak az emberek. Valószínűleg kis vita bontakozik ki, de nagyon jó lenne, ha elhangozna, hogy egészen addig, amíg meg nem halnak. Itt még nem kell eldönteni a vitát, elég, ha megfogalmazódik a feladat: nézzünk utána, mikor, meddig, mit tanulnak az emberek az életük során. Ezen a ponton nem árt tisztázni, hogy a kötelező iskolázás, és az azt esetleg követő felsőoktatásban való részvétel tipikusan milyen életkorokban zajlik ma Magyarországon, hogy a gyerekeknek erről az alapról egységes képük legyen. (Pedagógiai, szociológiai kutatók jól ismerik azt a jelenséget, hogy minél kisebbek a gyerekek, annál bizonytalanabban képesek meghatározni szüleik iskolai végzettségét. Vagyis az iskolafokoknak, azok rendszerének megismerése egyáltalán nem haszontalan foglalatosság. Ezért is ajánljuk, hogy erre 20 percet szánjon a pedagógus.)

P2 AZ ADATFELDOLGOZÁS MÓDJAI 1.

A korábban gyűjtött adatokat feldolgozhatjuk csoportmunka keretében. Alakuljon 4 csoport az osztályban, és készítsenek statisztikát a következőkről:

- Összesen hány felnőttől van adat (előfordulhat, hogy valaki csak háromnál kevesebb felnőttel tudott beszélgetni, de az is, hogy többel).

- Hányan vannak közülük olyanok, akik legalább öt évvel az iskola befejezése után újból tanulni kezdtek. (Itt nehéz kérdés a felsőoktatásban való részvétel elkülönítése. Sokszor előfordul, hogy valakit nem vesznek fel elsőre egy felsőoktatási intézménybe, egy évre elhelyezkedik valahol, aztán a második alkalommal már felvételt nyer. Ezt nem tekinthetjük a felnőttkori tanulás tipikus esetének, ezért az ilyen eseteket ne vegyük figyelembe. Ezért írtuk itt az ötéves határidőt is. Erre a pontra már az adatok gyűjtése előtt fel kell hívni a gyerekek és a szülők figyelmét.)
- Az egyes felnőttek hány alkalommal kezdtek új tanulásba, hányan vannak, akik egyszer, hányan vannak, akik kétszer, és így tovább.
- Gyűjtsék össze a csoportok, hogy mi volt az oka a tanulás elkezdésének. Próbálják meg csoportosítani az okokat, és határozzák meg ezek gyakoriságát (az említések számát).

Ezt követően két-két csoport üljön össze, és egyesítsék statisztikáikat. Ennek módját próbálják meg kitalálni maguk, de ha gondot okozna, akkor segítsen a pedagógus. Végül már a pedagógus részvételével, és két tanulóval készüljön el az egész osztályra vonatkozó statisztika. A pedagógus jól áttekinthető formában írja fel a táblára a végső adatokat.

P3 AZ ADATFELDOLGOZÁS MÓDJAI 2.

Ha problematikusnak látjuk a statisztika készítését csoportmunkában, akkor alkalmazhatunk frontális munkát. Ebben a pedagógusnak központi szerepe lesz. Pontos kérdéseket kell megfogalmazni, hogy az előző változatban megadott kérdésekre végül is pontos válaszok álljanak rendelkezésre az osztályra vonatkozóan. A végeredmény itt is egy statisztika a táblán.

P4 AZ ADATOK ELEMZÉSE

Az óra hátralévő részében a vizsgálat eredményeként kapott adatokat fogjuk elemezni. Ez persze bizonyos értelemben „vakrepülés”. Hiszen előfordulhat – bár kicsi a valószínűsége –, hogy nem lesz számottevő azoknak az aránya, akik részt vettek már valamilyen tanulási folyamatban az iskola elvégzése után. Egyáltalán nem javasoljuk, hogy ezt a tényt söpörjük a szőnyeg alá, vagy hogy azt mondjuk, hogy máshol más eredmény jött volna ki. Vegyük komolyan, hogy az osztály tanulóinak környezetében elsősorban olyan felnőttek vannak, akik eddig nem nagyon vettek részt iskola utáni tanulási folyamatokban. Kérdezzük meg a gyerekeket, hogy szerintük máshol más lenne-e a helyzet. Vajon az ország milyen területein (nem feltétlenül konkrétan) lenne hasonló a helyzet, és hol folytatnának a felnőttek sokkal nagyobb arányban tanulmányokat? Mi lehet az oka az ilyen különbségeknek? Nyilván a gazdasági, a társadalmi fejlődés, az új munkahelyek megjelenése ösztönzi inkább tanulásra a felnőtteket, hiszen új munkahelyekre kerülnek, a munkanélküliek végre munkához jutnak, sokaknak új

szakmákat, új tudást kell elsajátítaniuk. Értékeljék a gyerekek maguk ebből a szempontból a saját lakókörnyezetüket.

Ha az új tendenciáknak megfelelő adatok jönnek ki, akkor „simában” folyhat a feldolgozás. Értékeltesük a gyerekekkel az adatokat, mondják ki lehetőleg ők, hogy a tanulás nem fejeződik be sokak számára az iskola elvégzése után. Ha vannak példák rá, hogy egyesek már többféle tanulási folyamatban is részt vettek, akkor erre külön hívjuk fel a figyelmet. Hangozzék el néhány történet részletesebben is, próbáljunk meg az okok szempontjából tipikusabb történeteket választani, például ilyeneket:

- Valaki munkanélküli volt, elvégzett egy tanfolyamot, vagy szerzett valamilyen új szakmát, és most már van munkája.
- Valakinek a munkahelyén változások következtek be, például új gépeket szerzett be a tulajdonos, és ezért kellett továbbképzésen részt vennie.
- Valakit elbocsátottak volna, ha nem tanul meg mondjuk egy új technológiát vagy számítógépes programot, ezért elvégzett egy tanfolyamot, és így meg tudta tartani az állását.
- Valaki csak azért iratkozott be egy tanfolyamra, mert szeretett volna többet tudni, például megtanulni egy új nyelvet.
- Valaki kíváncsiságból tanult tovább.
- Valaki a nagyobb terveinek megvalósítása érdekében fogott bele újra a tanulásba.
- Próbáljunk meg először a gyerekektől kérni ilyen típusú történeteket (Miért tanulnak az emberek? Ki tanul-tanult a családban, mikor és mit? kérdésre adható válaszok), s ha ők kevésbé értik ezt a kérdést, akkor mondjunk mi példákat, kérve, hogy meséljenek hozzájuk tartozó történeteket.

P5 A TANULÁS SZÜKSÉGESSÉGE

A második részben egyrészt azzal foglalkozunk, hogy vajon miért kell egész életen át tanulnia nagyon sok embernek. A 12 éveseknek valószínűleg nincsenek akkora élettapasztalatuk, hogy erre a kérdésre „tudományos hitelességű” választ adjanak, erre a felnőttek többsége sem lenne képes. Próbáljuk meg „életközelségbe hozni” a problémát, s kérjük meg a gyerekeket, hogy csoportmunkában készüljenek fel egy kis jelenet eljátszására. Mindegyik jelenet valamilyen tipikus okkal lesz kapcsolatos, vagyis egy olyan tényezővel, ami valakit arra késztet, hogy tanuljon. Ez persze nem teljesen új, hiszen már az előző óra végén is olyan hatásokat soroltunk, amelyek valamilyen tanulás elkezdésére késztettek embereket. Most viszont mindent életszerűbbé, átélhetőbbé tesszük, és megkíséreljük megtalálni az egyes jelenségek mögött rejlő általánosabb vagy mélyebb okokat (lásd a módszertani ajánlást). Itt viszont megadjuk az eljátszandó jelenetek lényegét, bár természetesen, ha a pedagógus kollégának jobb ötlete van, azokat is megvalósíthatja. A jelenetek leírása a D2 mellékletben, a csoportmunkához készített munkalapokon olvasható. Ügyeljünk rá, hogy amennyiben van látássérült gyermek a csoportban, neki felolvassuk a szöveget, vagy a gyerekeket kérjük meg erre. A hallássérült gyerekek esetében is győződjünk meg róla, hogy megértették-e a feladatot.

A D1 mellékletben három jelenetötletet írtunk le. Hat csoportot kellene alakítani, ebből háromnak a létszáma akkora legyen, hogy a három jelenetben mindenkinek jusson legalább egy kis szerep, feladat. A másik három csoport „megfigyelő” és „kritikus” lesz. Egyenként hozzárendeljük őket a játszócsoportokhoz. A „megfigyelők” is ott vannak a felkészülésnél, de szigorúan csendben kell maradniuk, nem szólhatnak bele. Miután mindenki meghallgatta az „előadásokat”, a megfelelő „kritikus csoport” tagjai – minden egyes játék után azonnal – elmondják a kritikájukat.

Mit lehetett volna jobban eljátszani, mi nem volt eléggé érthető, mi sikerült nagyon jól. De a legfontosabb feladata ennek a csoportnak, pontosabban az egyes tagoknak az, hogy a jelenetek tanulságát próbálják meg nagyon egyszerűen megfogalmazni. Ez tulajdonképpen rögtön az értékelést is jelenti (pontosan az ilyen alkalmak azok, amelyekben az értékelési folyamatok közvetlenül a tanítási-tanulási folyamatba szervesen illeszkedően zajlanak le.

Nem könnyű a játékokra felkészülni, és a szituációk eljátszása is időigényes lesz, ezért azt javasoljuk, hogy a pedagógus az egész órát szánja erre a feladatra. Ha a gyerekek valami miatt mégis a vártnál gyorsabban dolgoznának, és maradna idő, akkor kérdezzük meg az osztályt arról, hogy szerintük mi az oka mindannak, amit a gyerekek eljátszottak. Fontos, hogy megértsék: most nem az egyes jelenetekben látott jelenség konkrét oka a kérdés, hanem hogy általában mi annak az oka, hogy ilyen jelenetek tényleg lejátszódnak a hétköznapi életben.

Ha azonban nem marad ennyi időnk, akkor nekünk kell mindent összefoglalásként elmondanunk. Ehhez használjuk fel, amit e témáról a módszertani ajánlásban írtunk, illetve használható a megadott szakirodalom is.

P6 HÁZI FELADAT: HOGYAN SZOKTAM TANULNI?

A harmadik óra témája a tanulás lesz, pontosabban az, hogy miképpen lehet felkészülni az egész életen át tartó tanulásra. Itt olyasmit próbálunk megérteni a gyerekekkel, amit még pedagógiai szakemberek sem mindig értenek pontosan: az egész életen át tartó tanulásra való felkészülés nem azon múlik, hogy elég sok és elég jó tanulási módszert birtokolunk-e, illetve hogy betartunk-e bizonyos

megmásíthatatlannak hitt tanulási szabályokat, hanem azon, hogy hogyan gondolkodunk a tanulásról.

Azt szeretnénk, ha a gyerekek a tanulást értelmezésként, megértésként, a viszonyok átlátásaként, a cselekvéseket a céljukkal egyetemben fognák fel. Általában azonban a gyerekek nem így gondolkodnak. Vagyis fogalmi váltás szükséges, és tudjuk, hogy annak feltételei, határozott metodikája van. Mindenekelőtt a gyerekeknek ki kell mondaniuk, hogy mit gondolnak a tanulásról. Ennek érdekében készíttessünk velük egy rövid dolgozatot, amit házi feladatként adjunk ki, legalább egy héttel a tanóra előtt. A cím: Hogyan szoktam tanulni? Ha ebből nem értenék meg pontosan a feladatot, akkor magyarázzuk meg nekik, hogy próbálják meg leírni azt a folyamatot, ahogyan az iskolai tantárgyak óráira készülve ott-hon tanulnak, milyen módszerek szerint haladnak, mire gondolnak közben, mi a fontos számukra a tanulásban.

P7 DOLGOZATOK

Az óra kezdődjék azzal, hogy meghallgatunk néhány dolgozatot. Egyelőre semmilyen kommentárt ne fűzzünk hozzájuk, inkább próbáljuk meg a gyerekekkel együtt kialakítani azokat a főbb megállapításokat, amelyek a legtöbb dolgozatra jellemzők. Ha lehet, ezeket a gyerekek fogalmazzák meg, de segíthetünk, mert az általánosítások és az absztrakciók megfogalmazása nem könnyű feladat.

Ha a B variációt választjuk, akkor még az óra előtt be kell gyűjteni a házi feladatokat, és a témában jól használható részleteket ki kell fénymásolni, illetve sokszorosítani kell – név nélkül. Ha a gyerekek meg akarják osztani egymással, melyiket ki írta, majd ők megteszik ezt, de ne legyen kötelező felfedniük magukat!

P8 TANULÁSI MÓDSZEREK

Ezt követően – a fogalmi váltás szabályai szerint – a meglévő elképzelések adaptivitásának megkérdőjelezése következik. A gyerekek alkossanak csoportokat. Mindegyik csoport ugyanazt a feladatot kapja: képzeljék el, hogy valaki informatikaórán pontosan megtanul mindent, tudja, hogy mi van leírva a könyvben egy-egy témához, a WORD szövegszerkesztő bemagolható műveleteit alaposan begyakorolta, végre is tudja őket hajtani. A csoportoknak azt kellene megbeszélniük, hogy szerintük elég jó-e ez az eredmény? Kerülhet-e ez az illető, aki ilyen „jól” tanult, nehéz helyzetbe az informatika terén? Melyek azok a helyzetek, amelyekkel már nem tudna megbirkózni? Hogyan kellett volna inkább tanulnia?

P9 CSOPORTBESZÁMOLÓK

A csoportmunkát követően minden csoport mondja el, mire jutott. Olyasmit várunk például, ez a tanuló hogy ha egy gondolkodtató feladatot kap, azt várhatóan nem tudja majd megoldani. Ha egy új program kezelését kellene megtanulnia, akkor nagyon nehezen fogja alkalmazni a WORD megtanulása során elsajátítottakat. De akár a WORD-dal kapcsolatban is kerülhet olyan új, problematikus szituációba, amit nem tud megoldani, mert a tudása kötött, nem alkalmas arra, hogy problémamegoldásra használja. A tankönyvből szerzett ismereteit várhatóan hamar el fogja veszíteni, mert nem érti azokat, nem kapcsolódik más tudásterületekhez. Ha a csoportok nem jutnak el ilyen következtetésekhez, akkor a pedagógusnak segítenie kell (ezt meg kell próbálni már a csoportmunka során). A megfogalmazások várhatóan suták lesznek, mert az ilyen összefüggéseket nem könnyű szavakba önteni, tehát a csoportok beszámolója során is elkél a segítség. Ilyen jelenségeket a gyerekek egyébként a

saját élményeik alapján is tudnak mondani, illetve a pedagógus is emlékeztetheti őket néhány közös élményre.

P10 MÁSKÉPP TANULNI

Miután sikerült megkérdőjeleznünk a tanulás magolást jelentő típusának eredményességét, kimondhatjuk, hogy érdemes lenne másképpen tanulni. Itt viszont a pedagógus magyarázatára lesz szükség. A legfontosabb, hogy kimondja: csakis az értelmes, az összefüggések megértésére törekvő, értelmező jellegű tanulásnak van értelme. Néhány módszer említésével igyekezzon alátámasztani, hogy ez nem csak üres fecsegés, hanem valóban követhető gyakorlat. Ilyen módszerekre gondolunk:

- Kérdések megfogalmazása a megtanulandóval kapcsolatban, és válaszok keresése.
- Az előzetes tudás átgondolása, esetleg rövid lejegyzetelése.
- Azoknak az elemeknek a megkeresése a tanulnivalóban, amelyek nem jól érthetők az előzetes tudással (ellentmondás van).
- Rajz készítése.
- Vázlat készítése a lényeg kiemelésével.
- Olyan gyakorlati példák keresése, amelyek érthetőbbé teszik az anyagot.
- Gondoljuk végig, hogy mi lenne, ha a megtanulandó összefüggésnek éppen az ellenkezője érvényesülne.
- Másokkal együtt tanulni, és megvitatni, hogy mit hogyan ért egyikünk és másikunk.

- Másokat megkérdezni arról, hogy mit gondolnak a szóban forgó állításokról.

P11 HOGYAN TANULJAK?

Ha tudunk időt adni rá, esetleg néhány házi feladatot meg is oldhatnak, tanulhatnak a gyerekek. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy nincs egy egyedüli módszer, ami mindenkinek jó. Máshogy tanul az, aki vizuálisan jegyzi meg az információkat, máshogy, aki akusztikusan stb.

P12 MIT TANULTUNK?

Értékelésként a következő eljárást javasoljuk. Mindenki írjon egy papírdarabra egy mondatot, amiről úgy gondolja, híven kifejezi, hogy mi volt a legfontosabb, amit ezen a három órán tanult. Amikor mindenki elkészült, a pedagógus helyezze el a papírokat egy alkalmas felületen (táblán, csomagolópapíron stb.). Ez az elhelyezés azonban már strukturált legyen, tehát egy csokorba kerüljenek az ugyanolyan tartalmú mondatok. A gyerekeknek később is legyen lehetőségük megnézni a cetliket. A pedagógus az óra végén ismertesse a fő csoportokat, ezzel mintegy össze is foglalja a modulban tanultakat.